

„Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu“

Pro školní výuku i zájmovou činnost se internet využívá ke zjišťování mnoha potřebných údajů. Vedle pozitivních stránek užívání internetu se setkáváme i s negativy, mezi něž patří nebezpečí šíření virů, nebezpečí zneužití osobních dat, možnost kontaktu s nežádoucím jedincem nebo s nevhodnými informacemi. Nebezpečí závislosti na počítači se může projevit závislostí na e-mailové nebo „chatové“ komunikaci, na online okruzích, burzách, online akcích, online nakupování, online pornografii a počítačových hrách. Prostřednictvím diskusních skupin (chatů) a elektronické pošty jsou děti ohroženy možnými pachateli pedofilních forem sexuálního a komerčního zneužívání. Nemálo dětí sleduje pornografii, dětské formy nevyjímaje, na internetu. Přístup k internetu je velmi jednoduchý – děti mohou využívat připojení se z počítačů v domácnosti, ve škole, v internetových kavárnách a klubech.

Na tyto problémy reagují zpracovaná „Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu“.

Některé děti a mladí dospívající lidé se stávají závislími na internetu a jeho žádaných stránkách. Klesá jejich schopnost komunikovat s opačným pohlavím. Dochází k redukci komunikace na pasivní prohlížení obrázků internetu. Přitom tvrdá pornografie může za určitých okolností vést až k násilnému chování a k problémům v intimním životě. Nelze opominout i nebezpečí přetížení organismu při dlouhodobém sezení u obrazovky monitoru s nebezpečím poškozování páteře a dalších negativních dopadů na zdraví. U malých dětí hrozí i poškození kůry CNS.

K postihu pornografie lze aplikovat § 205 trestního zákona – ohrožování mravnosti (kdo uvádí do oběhu, rozšiřuje, činí veřejně přístupnými ... zobrazení nebo jiné předměty ohrožující mravnost, v nichž se projevuje neúcta k člověku, nebo násilí, nebo která zobrazují sexuální styk s dítětem, se zvířetem nebo jiné sexuálně patologické praktiky, bude potrestán odnětím svobody ...). Přes zjevná negativa běžná internetová pornografie nepodléhá sankcím podle našeho trestního zákona. Je tomu tak do té doby, než začne být blíže zkoumáno, jakým způsobem provozovatel pornoweby zajistí, aby jeho obsah nebyl přístupný osobám mladším osmnácti let.

Proto je potřeba směřovat preventivní opatření ve smyslu upozornění na nebezpečí, které může hrozit při komunikaci cestou internetu k dětem, k rodičům i k širší veřejnosti. V rámci realizace programu „Internet do škol“ je nutno věnovat pozornost poučení dětských uživatelů o bezpečném používání internetu.

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání internetu“ byla poprvé formulována v závěrech II. Světového kongresu proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí v Jokohamě 16.-20. prosince 2001, který pokračoval v práci zahájené na I. Světovém kongresu proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí ve Stockholmu v roce 1996.

V období posledních let došlo k velkému nárůstu preventivních aktivit proti dětské pornografii. Největším mezinárodním fórem s tímto tématem byla např. Konference ve Vídni v roce 1999 a konference pořádaná UNESCO v témže roce v Paříži. Kongres v Jokohamě na tyto aktivity navazoval. Jeho výsledkem byla shoda v principech boje proti dětské pornografii:

- nulová tolerance dětské pornografie na internetu,
- potřeba vytvořit globální partnerství mezi všemi zainteresovanými subjekty a poskytovateli služeb,
- kriminalizace dětské pornografie v celosvětovém měřítku,
- posílení procesu prosazování práva na národní úrovni i zlepšení mezinárodní spolupráce orgánů činných v trestním řízení v jednotlivých zemích,
- užší spolupráce mezi vládami a internetovým průmyslem.

V této souvislosti byla na II. světovém kongresu proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí v Jokohamě distribuována

Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání internetu.

Zahraniční zkušenosti jsou v České republice aplikovatelné pouze částečně, proto byla nutná jejich úprava vzhledem k dosažené úrovni sociálního a ekonomického rozvoje České republiky a k domácím kulturním obyčejům a tradicím. Předkládaný materiál toto respektuje a je směřován v jedné verzi k dětem, v další verzi k rodičům.

Seznámení rodičů a široké veřejnosti bude realizováno zveřejněním "Pravidel pro děti k bezpečnějšímu užívání internetu" a zveřejněním "Pravidel pro rodiče k bezpečnějšímu užívání internetu jejich dětmi" na webových stránkách MŠMT www.msmt.cz pod kapitolou Prevence – Dokumenty a materiály. Jednotlivé školy mohou tak využívat tyto informace ve své každodenní práci.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy iniciovalo vypracování textů k problematice komerčního sexuálního zneužívání dětí. Tyto texty byly zařazeny do vzdělávacích programů základních, speciálních, středních a vyšších odborných škol. V rámcových vzdělávacích programech je daná problematika zapracována tak, aby byla sladěna s lidskými právy, prevencí xenofobie a rasismu, Úmluvou o právech dítěte apod. "Pravidla pro děti k bezpečnějšímu užívání internetu" lze využít v předmětech informatika, pracovní činnosti, rodinná výchova, občanská výchova a dalších naukových předmětech. Je vhodné, aby se stala nedílnou součástí zájmové činnosti při kontaktu žáků s internetovými stránkami včetně jejich činnosti v rámci školních knihoven.

V oblasti obecné informovanosti, vzdělávání a prevence se nadále počítá s přiměřeným rozšiřujícím vzděláváním pedagogických pracovníků, s tvorbou metodických materiálů pro školy a školská zařízení a se zapracováním předmětné problematiky do modernizovaných učebnic pro občanskou a rodinnou výchovu. Tato problematika bude rovněž organicky začleněna do společenskovedního vzdělávání na středních a vyšších odborných školách, tak jako i do přípravy budoucích pedagogů na vysokých školách.

Vysvětlení ke každému bodu „Pravidel pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu“ provede každá škola podle svých podmínek na základě publikací zasílaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a případně dalších aktuálních zdrojů včetně webových stránek resortu školství.

PRAVIDLA PRO DĚTI K BEZPEČNĚJŠÍMU UŽÍVÁNÍ INTERNETU

- 1) Nikdy nesděluj adresu svého bydliště, telefonní číslo domů nebo adresu školy, kam chodíš, jména a adresy rodičů a rodinných příslušníků i jejich telefonní čísla do práce, někomu, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu, jestliže Ti to rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) přímo nedovolí.
- 2) Pokud se neporadíš s rodiči, neposílej nikomu po internetu fotografii, číslo kreditní karty nebo podrobnosti o bankovním účtu a vůbec žádné osobní údaje.
- 3) Nikdy nikomu, ani nejlepšímu příteli, neprozrad' heslo nebo přihlašovací jméno své internetové stránky nebo počítače.
- 4) Nikdy si bez svolení rodičů nedomluvej osobní schůzku s někým, s kým jsi se seznámil/a prostřednictvím internetu. Doma musí bezpodmínečně vědět, kam jdeš a proč. I když Ti rodiče (nebo lidé, kteří se o Tebe starají) dovolí se s takovým člověkem sejít, nechod' na schůzku sám/sama a sejděte se na bezpečném veřejném místě.
- 5) Nikdy nepokračuj v chatování, když se Ti bude zdát, že se tam probírají věci, které Tě budou přivádět do rozpaků nebo Tě vyděsí. Vždy o takovém zážitku řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají).
- 6) Nikdy neodpovídej na zlé, urážlivé, nevkusné nebo hrubé e-maily. Není Tvoje vina, že jsi tyto zprávy dostal/a. Když se Ti to stane, oznam to rodičům.
- 7) Nikdy neotvírej soubory přiložené k elektronickým zprávám (e-mailům), pokud přijdou od lidí nebo z míst, které neznáš. Mohou obsahovat viry nebo jiné programy, které by mohly zničit důležité informace a významně poškodit software počítače.
- 8) Vždy řekni rodičům (nebo lidem, kteří se o Tebe starají) o všech případech nepříjemných, vulgárních výrazů na internetu, totéž platí pro obrázky s vulgární tematikou.
- 9) Vždy buď sám/sama sebou a nezkoušej si hrát na někoho, kým nejsi (na staršího, na osobu jiného pohlaví apod.).
- 10) Vždy pamatuj na následující pravidlo a chovej se podle něho: jestliže některá webová stránka bude obsahovat upozornění, že je určena jen pro dospělé nebo jen pro lidi od určitého věku, musí se to respektovat a ti, kteří nevyhovují kritériím nemají takovou stránku otevírat.
- 11) Domluv se s rodiči na pravidlech používání internetu a poctivě je dodržuj. Především se domluv, kdy můžeš internet používat a jak dlouho.

- 12) Provždy si zapamatuj další pravidlo: když Ti někdo na internetu bude nabízet něco, co zní tak lákavě, že se to nepodobá pravdě, nevěř mu – není to pravda.
- 13) Jestliže na internetu najdeš něco, o čem jsi přesvědčen, že je to nelegální, oznam to rodičům.

PRAVIDLA PRO RODIČE K BEZPEČNĚJŠÍMU UŽÍVÁNÍ INTERNETU JEJICH DĚTMI

- 1) Nechte se dítětem poučit o službách, které používá, a ujistěte se o jejich obsahu. Tím zlepšete svou znalost internetu.
- 2) Nikdy svému dítěti nedovolte setkání o samotě s někým, s kým se seznámil na internetu, bez Vaší přítomnosti. Pokud k setkání svolíte, své dítě doprovod'te.
- 3) Zajímejte se o internetové kamarády svých dětí stejně jako se zajímáte o jejich kamarády ve škole.
- 4) Základem při komunikaci rodiče s dítětem je otevřenost. Při nepříjemných zkušenostech dítěte s děsivým obsahem nebo nepříjemným člověkem není řešením trestat dítě nebo mu dokonce bránit používat internet, ale poradit mu, jak se v budoucnu nepříjemným zkušenostem vyhnout. Jak se rodič při podobné situaci zachová, určuje, zda se mu dítě svěřít i v budoucnu.
- 5) Na místo s nevhodným obsahem se může dítě dostat zcela náhodou. Pro tyto případy neexistuje stoprocentní ochrana a vyplatí se spíše vychovávat dítě tak, aby si podobné skutečnosti interpretovalo způsobem odpovídajícím jeho věku, protože s dítětem nemůžete trávit všechnen volný čas.
- 6) Riziko vstupu na stránku s nevhodným obsahem lze snížit jednak prostřednictvím možností zabudovaných přímo do internetového prohlížeče, jednak prostřednictvím speciálních programů obsahujících nepřetržitě aktualizovaný seznam stránek pro děti nevhodných. Tyto programy bývají k dispozici zdarma.
- 7) Uvažujte o společné e-mailové schránce se svými dětmi.
- 8) Dávejte si pozor na soubory, které dítě z internetu stahuje a ukládá je na disk.
- 9) Sledujte, kolik času dítě u počítače stráví. Nepohybuje se ve světě virtuálních her častěji než na hřišti? Nepohybuje se víc na chatu a nekomunikuje s anonymními osobami (skrytými za chatovými přezdívkami) častěji než se svými kamarády? Nepozorujete u něj projevy připomínající závislost na chatování či počítačových hrách? Nedovolte, aby virtuální realita dítě příliš pohltila!
- 10) O radu při výchově dětí ke správnému užívání internetu můžete požádat pedagoga, psychologa či pracovníky internetových firem.

PaedDr. Jiří Pilař
ředitel odboru speciálního vzdělávání
a institucionální výchovy